

TERPENTIN

Revisjonsdato: 24/4/2011

1. IDENTIFIKASJON AV KJEMIKALIET OG ANSVARLIG FIRMA**1.1 Produktidentifikator**

Kjemikaliets navn	TERPENTIN
Kjemisk navn	Terpentin, vegetabilsk. Terpenter.
Formel	C10-H16
Synonymer	Amerikansk Terpentin
EC-nr	232-350-7
CAS-nr	8006-64-2
Indeks-nr	650-002-00-6
Deklarasjons-nr	PRN 42437
Erstatter sikkerhetsdatablad fra	27.8.2008
Versjon nummer	100433

1.2 Relevante identifiserte anvendelser for stoffet eller blandingen, samt anvendelser som frarådes

Anvendelse	Maling og Lakk/Kjem.tekn.bruk.
Anvendelser som frarådes	Ingen spesifikke. Ikke bland produktet med andre kjemikalier uten å ha konferert med produsenten.

1.3 Nærmere opplysninger om leverandøren av sikkerhetsdatabladet

Produsent, importør	PERMAKEM A/S Postboks 225 1471 Lørenskog Norge Telefon: 67979600 Fax: 67979601 ww.permakem.no
E-post	office@permakem.no
Internett	www.permakem.no
Utarbeidet av	Security Consult
Omsetter	PERMAKEM A/S Postboks 225 1471 Lørenskog Norge Telefon: 67979600 Fax: 67979601 www.permakem.no

1.4 Nødtelefon	Ambulanse: 113 Brann: 110 Politiet: 112 Giftinformasjonen: 22 59 13 00.
-----------------------	--

2. VIKTIGSTE FAREMOMENTER**2.1 Klassifisering av stoffet eller blandingen**

Klassifisering i henhold til 1272/2008 (CLP)	Flam. Liq. 3 Acute Tox. 4 * Asp. Tox. 1 Eye Irrit. 2 Skin Irrit. 2 Skin Sens. 1 Aquatic Chronic 2
--	---

2.2 Merknings-elementer

SIKKERHETSATABLAD

TERPENTIN

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 24/4/2011

Piktogram

Signalord

Farlig

Faresetninger

H226 Brannfarlig væske og damp.
H332 Farlig ved innånding.
H312 Farlig ved hudkontakt.
H302 Farlig ved svelging.
H304 Kan være dødelig ved svelging om det kommer ned i luftveiene.
H319 Gir alvorlig øyeirritasjon.
H315 Irriterer huden.
H317 Kan utløse en allergisk hudreaksjon.
H411 Giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann.

Sikkerhetssetninger

P210 Holdes vekk fra varme/gnister/åpen flamme/varme overflater; - Røyking forbudt.
P241 Bruk elektrisk materiell /ventilasjonsmateriell/belysningsmateriell som er eksplosjonssikkert.
P301 + P310 VED SVELGING: Kontakt umiddelbart et GIFTINFORMASJONSSENTER eller lege.
P303 + P361 + P353 VED HUDKONTAKT (eller håret): Tilsølte klær må fjernes straks; Skyll/dusj huden med vann.
P305 + P351 + P338 VED KONTAKT MED ØYNENE: Skyll forsiktig med vann i flere minutter; Fjern eventuelle kontaktlinser dersom dette enkelt lar seg gjøre; Fortsett skyllingen.
P403 + P235 Oppbevares på et godt ventilert sted; Oppbevares kjølig.
P405 Oppbevares innelåst.
P501 Innhold/holder leveres til godkjent mottakssted.

2.1 Klassifisering av stoffet eller blandingen

Klassifisering i henhold til 67/548/EEC og 1999/45/EC

Helseskadelig, Miljøfarlig

2.2 Merkningselementer

Faresymboler

HELSEKADELIG

MILJØSKADELIG

R-setninger

R-10 Brannfarlig.
R-20/21/22 Farlig ved innånding, hudkontakt og svelgning.
R-36/38 Irriterer øynene og huden.
R-43 Kan gi allergi ved hudkontakt.
R-51/53 Giftig for vannlevende organismer; kan forårsake uønskede langtidsvirkninger i vannmiljøet.
R-65 Farlig: Kan forårsake lungeskade ved svelgning.

S-setninger

S-36/37 Bruk egnede verneklær og hansker.
S-46 Ved svelging, kontakt lege omgående og vis denne beholderen eller etiketten.
S-61 Unngå utslipp til miljøet; Se helse-, miljø- og sikkerhets- (HMS) datablad for ytterligere informasjon.
S-62 Ved svelging må ikke brekning fremkalles: Kontakt lege omgående og vis denne etikett eller emballasje.

2.3 Andre farer

Brannfarlig. Farlig ved innånding, hudkontakt og svelgning. Irriterer øynene og huden. Kan gi allergi ved hudkontakt. Farlig: Kan forårsake lungeskade ved svelging. Giftig for vannlevende organismer; kan forårsake uønskede langtidsvirkninger i vannmiljøet.

3. STOFFBLANDINGERS SAMMENSETNING OG STOFFENES KLASSIFISERING

SIKKERHETSDATABLAD

TERPENTIN

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 24/4/2011

3.2 Blandinger

Ingrediens	Identifisering	Klassifisering etter forordning		Vekt-%
		67/548/EEC, 1999/45/EC	1272/2008 (CLP)	
terpentin, vegetabilsk	EC NR: 232-350-7 CAS NR: 8006-64-2 INDEX NR: 650-002-00-6	Xn,N R10-20/21/22-36/38-43-51 /53-65	Flam. Liq. 3 Acute Tox. 4 * Asp. Tox. 1 Eye Irrit. 2 Skin Irrit. 2 Skin Sens. 1 Aquatic Chronic 2 H226 H332 H312 H302 H304 H319 H315 H317 H411	60-100

Tegnforklaring

R=setningenes fullstendige ordlyd finnes i seksjon 16. Tx=Meget Giftig, T=Giftig, C=Etsende, Xn=Helseskadelig, Xi=Irriterende, IK=Ikke klassifiseringspliktig, E=Eksplodiv, O=Oksyderende, Fx=Ekstremt brannfarlig, F=Meget brannfarlig, N=Miljøskadelig.
Forklaring til relevante fare- og risikosekvenser finnes i seksjon 16.

Ingredienskommentarer

Består av sykliske terpenhydrokarboner, hovedsaklig alfa-pinene. R og H-setningene nevnt i punkt 2 og 3 er listet opp i punkt 16 med fullstendig tekst.

4. FØRSTEHJELPSTILTAK

4.1 Beskrivelse av førstehjelpstiltak

Innånding

Flytt vedkommende til frisk luft. Ved åndedrettstans gis kunstig åndedrett. Sørg for ro og varme.

Hudkontakt

Vask straks med såpe og vann. Fjern tilsølte klær og fortsett vaskingen. Kontakt lege ved besvær.

Øyekontakt

Skyll straks med mye vann i minimum 15 minutter (hold øyenlokk utbrettet, ta av eventuelle kontaktlinser). Kontakt lege. Fortsett skyllingen under transporten.

Svelging

Skyll munnen med vann og gi et glass vann/melk å drikke om den skadede er ved full bevissthet. Fremkall ikke brekning. Kontakt lege hvis større mengder er svelget.

Medisinsk informasjon

Aspirasjon av Terpentint kan forårsake lungebetennelse. Terpentint øker hjertets ømfintlighet for katekolaminer.

Helsekontroll

Symptomatisk behandling.

4.2 Viktigste symptomer og virkninger, både akutte og forsinkede

Farlig ved innånding, hudkontakt og svelgning. Irriterer øynene og huden.
Kan gi allergi ved hudkontakt. Farlig: Kan forårsake lungeskade ved svelgning.
Se punkt 11 for mer informasjon.

4.3 Angivelse av om øyeblikkelig legehjelp og særlig behandling er nødvendig

Fare for varige skader dersom førstehjelp ikke settes i gang omgående. Legebehandling nødvendig.

Annen informasjon

Fjern den skadede fra eksponering.

5. TILTAK VED BRANNSLUKKING

5.1 Slukningsmidler

Passende slukningsmidler

Pulver, CO₂, skum, sand eller vann i spredt stråle.

Uegnete slukningsmidler

Rettet vannstråle.

5.2 Særlige farer i forbindelse med stoffet eller blandingen

Brannfarlig. Dampene kan danne eksplosiv blanding med luft.
Risiko for antennelse av filler, twist eller lignende tilsølt med terpentin.

5.3 Råd til brannbekjempningspersonale

Brannslukkere må benytte røykdykkerutstyr. Bruk av åndedrettsbeskyttelse med frisklufttilførsel anbefales.

Annen informasjon

Bruk vann for å kjøle ned beholdere og spre damper. Ta forholdsregler mot statisk elektrisitet. Sørg for at slukkevann ikke når avløp eller andre vannkilder. Grøft for å hindre spredning.

6. TILTAK VED UTILSIKTET UTSLIPP

6.1 Personlige sikkerhetsforanstaltninger, personlige værnemidler og nødprosedyrer

Bruk personlig verneutstyr som angitt i pkt. 8. Unngå kontakt med hud og øyne. Unngå innånding. Røyking forbudt. Fjern tennkilder og unngå statisk elektrisitet. Vær observant på mulige vanninntak og varsle impliserte brukere. Sørg for god ventilasjon.

6.2 Miljøbeskyttelsestiltak

Kontakt politi/brannvesen. Må ikke slippes i vann eller kloakksystemer. Spill samles opp for evt. deponering. Større utslipp må varsles hos myndighetene.
Ved utslipp av store mengder kontakt stedlige myndigheter for nærmere informasjon.

6.3 Metoder og utstyr til inndemning og opprensning

Absorberes i sand, jord eller lignende. Hold spill borte fra kloakk og vannkilder. Grøft for avrenning. Informer ansvarlige myndigheter ved risiko for vannforurensninger. Absorberes i sand e.l. og samles opp. Kontakt brannvesen ved større utslipp.

SIKKERHETSATABLAD

TERPENTIN

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 24/4/2011

6.4 Henvisning til andre avsnitt

Se avsnitt 13 for viderebehandling av avfall.

7. HÅNTERING OG OPPBEVARING

7.1 Forholdsregler for sikker håndtering

Risiko for antenning av filler, kluter e.l. som er dyppet i terpentin. Alt utstyr må jordes. Unngå gnist. Sørg for god luftsirkulasjon. Mekanisk ventilasjon eller punktavsug kan behøves.

7.2 Forhold for sikker oppbevaring, herunder eventuell uforenlighet

Lagres adskilt fra oksyderende stoffer. Reagerer kraftig med oksydasjonsmidler og oksyderes lett under påvirkning av lys og varme. Lagres kjølig i godt ventilert rom.

Spesielle egenskaper og farer

Brannfarlig. Farlig ved innånding, hudkontakt og svelgning. Irriterer øynene og huden. Kan gi allergi ved hudkontakt. Farlig: Kan forårsake lungeskade ved svelgning. Giftig for vannlevende organismer; kan forårsake uønskede langtidsvirkninger i vannmiljøet. Kan skade pakninger, lakkerte og malte flater, fettbelegg samt naturgummi og visse syntetiske materialer. Hold stoffet vekk fra åpen flamme eller overoppheting. Arbeid helst i avtrekk eller på godt ventilert sted.

7.3 Særlige anvendelser

Maling og Lakk/Kjem.tekn.bruk.

Annen informasjon

Stoffet er miljømerket. Ta forholdsregler mot ytre miljø ved lagring.

8. EKSPONERINGSKONTROLL OG PERSONLIG VERNEUTSTYR

8.1 Kontrollparametre

Ingrediens	Einecs nr	CAS nr	8 timer		Korttid		Type	Anm.	År
			mg/m ³	ppm	mg/m ³	ppm			
terpentin, vegetabilsk	232-350-7	8006-64-2	140	25				AH	2008

Administrativ norm anmerkning

8.2 Eksponeringskontroll

Begrensning av eksponering på arbeidsplassen

Forsiktighet med ild, gnister og sveising. Sørg for god ventilasjon. Mekanisk ventilasjon og punktavsug ved håndtering som fører til røyk, damp eller tåke. Holdes vekk fra oksyderende stoffer og åpen ild. Unngå kontakt med huden og øynene.

Åndedrettsvern

Bruk egnet åndedrettsvern, evt. friskluftsmaske. (Filter brun A)

Øyevern

Bruk godkjente vernebriller. Øyespylemuligheter ved arbeidsplass.

Håndvern

Bruk egnede vernehansker ved berøring av stoffet f.eks. PVA eller Teflon. Hansketypen må være av motstandsdyktig materiale og man bør søke råd hos hanske leverandøren.

Annet hudvern enn håndvern

Bruk egnede verneklær. Bruk ikke gummistøvler eller andre værneklær av gummi.

Annen informasjon

Hold arbeidstøy adskilt. Unngå kontakt med øyne, hud og klær. Vask hender før pauser og ved arbeidets slutt. Unngå innånding.

9. FYSISKE OG KJEMISKE EGENSKAPER

9.1 Opplysninger om grunnleggende fysiske og kjemiske egenskaper

Form	Flytende.
Farge	Fargeløs.
Lukt	Karakteristisk lukt. Sterk.
Smeltepunkt	-40 °C
Kokepunkt	150-180 °C
Flammepunkt	35 °C
Relativ fordampnings- hastighet	f=0,7
Ekspløsjonsområde	0,8 - 6,0
Damptrykk	(20 °C) 0,67
Damptetthet	4,84
Tetthet	855-870 kg pr./m ³
Løslighet	Blandbar med mange org.løsemidler.
Løselighet i vann	ca.0,1 %
Tenn temperatur	220-260 °C

9.2 Andre opplysninger

SIKKERHETSDATABLAD

TERPENTIN

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 24/4/2011

10. STABILITET OG REAKTIVITET

10.1 <i>Reaktivitet</i>	Ikke kjent.
10.2 <i>Kjemisk stabilitet</i>	Flyktig væske.
10.3 <i>Risiko for farlige reaksjoner</i>	Reagerer med oksydasjonsmidler, (kraftig reaksjon) og oksyderes lett ved påvirkning av lys og varme. Risiko for antennelse av filler, twist e.l. tilsølt med terpentin.
10.4 <i>Forhold som skal unngås</i>	Varme, flammer og gnister. Alle former for tennkilder.
10.5 <i>Materialer som skal unngås</i>	Se 10.3
10.6 <i>Farlige nedbrytningsprodukter</i>	Ved termisk nedbrytning og brann kan det dannes røyk, karbonmonoksyd og andre farlige nedbrytningsprodukter.

11. OPPLYSNINGER OM HELSEFARE

11.1 <i>Opplysninger om toksikologiske virkninger</i>	
Innånding	Innånding av damp er helseskadelig og kan gi hodeverk, svimmelhet og eventuelt bevisstløshet. Irriterende for åndedretsorganene. Også fare for nyrepåvirkning og blærekatarr.
Hudkontakt	Avfetter huden og gir irritasjon og hudsprekker. Trenger gjennom huden og kan ved omfattende kontakt gi samme besvær som ved innånding. Kan gi allergisk ekssem ved gjentatt kontakt.
Øyekontakt	Sprut i øynene kan gi sterk svie med risiko for øyenskade. Damp irriterer øynene.
Svelging	Fortæring gir brennende smerte i munn og svelg, magesmerter, brekninger og diarre samt plager som ved innånding. Lungebetennelse kan komme etter noen timer -ett døgn, om produktet ved fortæring eller brekning blir dratt inn i luftveiene. Kun noen millimeter i lungene kan forårsake lungebetennelse.
Akutte og kroniske skadevirkninger	Kroniske løsemiddelskader på sentralnervesystemet og indre organer som lever og nyrer kan ikke utelukkes ved langvarig og høy eksponering.
Allergi	Kan forårsake allergi.
Mutagenitet	Ikke kjent.
Kreft	Stoffet er ikke oppført på kreftlisten.
Reproduksjon	Produktet er ikke kjent for å redusere fruktbarhet eller gi skade på foster.
Annen toksikologisk informasjon	YL-gruppe: 5 YL-tall 4275 l/m ³ . 1400-3200 mg/kg
LD50 Dermal	
LC50 Innånding (mus)	1600 ppm/6h
Annen informasjon	Damp og tåke virker kraftig irriterende og er helseskadelig.

12. ØKOLOGISKE OPPLYSNINGER

12.1 <i>Toksisitet</i>	Skadelig for vannorganismer. Akvatisk toksisitet: LC50, 96h, for vannorganismer, 10-100 mg/l (Litteraturverdi)
12.2 <i>Persistens og nedbrytlighet</i>	Løsningsmidlene forventes å være potensielt biologisk nedbrytbare. Hovedingrediensen alfapinen, vurderes i litteraturen å være biologisk nedbrytbar under aerobe forhold i vannmiljøet. Testresultater mangler. Alfapinen brytes ned abiotisk i atmosfæren gjennom indirekte fotolyse (OH-radikalier). Store utslipp av alfapinen skjer naturlig til atmosfæren i våre barskoger.
12.3 <i>Bioakkumuleringspotensiale</i>	Bioakkumulerbar i vannmiljøet. For alfapinen har log Pow blitt beregnet til 4,12 hvilket tilsvarer en BCF-verdi på 799 (beregnet, Litteraturverdier)
12.4 <i>Mobilitet i jord</i>	Produktet er flytende. Ikke vannløselig
12.5 <i>Resultater av PBT- og vPvB-vurdering</i>	Ingen data.
12.6 <i>Andre skadevirkninger</i>	Ved større utslipp til jord finnes risikoen for å skade grunnvannet. De tyngre Hydrokarboanene (med log Pow >3) kan absorberes til jord eller sediment.
Annen informasjon	log Pow beregnet til 4,12.

13. FJERNING AV KJEMIKALIEAVFALL

13.1 <i>Avfallsbehandlingsmetoder</i>	
Avfallsgrupper	Se avfallsforskriften av 01.06.04.
Emballasje	Tom ikke rengjort emballasje behandles på samme måte som produktet. Tom emballasje luftes på et godt ventilert og brannsikkert sted.

SIKKERHETSDATABLAD

TERPENTIN

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 24/4/2011

Annen informasjon Absorber i vermikulitt eller tørr sand for senere deponering. Avtal avfallsdisponering med kommuneing./miljøsjef/KLIF.

14. OPPLYSNINGER OM TRANSPORT

14.1 UN-nummer	1299
14.2 UN-forsendelsesbetegnelse (UN proper shipping name)	
Varenavn	TERPENTIN
IMDG proper shipping name	Turpentine
14.3 Transportfareklasse(r)	
Fareseddel	3
ADR/RID klasse	3
ADR/RID klasse kode	F1
ADR/RID farenummer	30
ADR/RID begrensede mengder	LQ7
IMDG klasse	3
IMDG marine pollutant	Ja
IMDG EmS	F-E, S-E
IATA klasse	3
14.4 Emballasjegruppe	III
14.5 Miljøfarer	Giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann.
14.6 Særskilte forsiktighetsregler	Unngå all kontakt med produktet. Unngå innånding av damper. Se forøvrig punkt 6,7,8 og 11.
Annen informasjon	Se transportuhellskort/skriftelige instruksjoner. (www.sikkerhetsraadgiver.no).

15. OPPLYSNINGER OM LOVER OG FORSKRIFTER

15.1 Særlige bestemmelser/særlig lovgivning for stoffet eller blandingen med hensyn til sikkerhet, helse og miljø	Administrative normer (2007/2008). Stofflisten (2005) Produktforskriften. OBS listen. Produsent/importør. Forskrift om klassifisering, merking m.v. av farlige kjemikalier (2003). Forskrift om farlig avfall (2004). ADR/RID-vegtransport av farlig gods (2011). I henhold til forordning: ECNo 1272/2008 (CLP).
15.2 Kjemikaliesikkerhetsvurdering	Ingen spesielle opplysninger utover det som er oppgitt i dette sikkerhetsdatablad.
Annen informasjon	Opplysningene støtter seg til dagens kjennskaper og erfaringer. Sikkerhetsdatabladet beskriver produkter med henblikk på sikkerhetskrav.

16. ANDRE OPPLYSNINGER AV BETYDNING FOR HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

Relevante fare- og risikosekninger angitt i seksjon 3	H226 Brannfarlig væske og damp. H302 Farlig ved svelgning. H304 Kan være dødelig ved svelgning om det kommer ned i luftveiene. H312 Farlig ved hudkontakt. H315 Irriterer huden. H317 Kan utløse en allergisk hudreaksjon. H319 Gir alvorlig øyeirritasjon. H332 Farlig ved innånding. H411 Giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann. R-10 Brannfarlig. R-20/21/22 Farlig ved innånding, hudkontakt og svelgning. R-36/38 Irriterer øynene og huden. R-43 Kan gi allergi ved hudkontakt. R-51/53 Giftig for vannlevende organismer; kan forårsake uønskede langtidsvirkninger i vannmiljøet. R-65 Farlig: Kan forårsake lungeskade ved svelgning.
Henvisninger til viktig litteratur og datakilder	Administrative normer (2007/2008). Stofflisten (2005) Produktforskriften. OBS listen. Produsent/importør. Forskrift om klassifisering, merking m.v. av farlige kjemikalier (2003). Forskrift om farlig avfall (2004). ADR/RID-vegtransport av farlig gods (2011). I henhold til forordning: ECNo 1272/2008 (CLP).
Brukerens anmerkninger	Ovenstående informasjon bygger på leverandørens opplysninger og litteratur.
Første gang utgitt	28.8.1997
Utskriftsdato	28.4.2011
Annen informasjon	Databladet er laget etter vår nåværende kunnskap, norsk regelverk og produsentens opplysninger.

SIKKERHETSDATABLAD

TERPENTIN

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 24/4/2011

Forhold som dukker opp som skyldes manglende opplysninger til oss, er utenfor vår kontroll og må svares for av produsenten. Da brukerens arbeidsforhold ligger utenfor vår kontroll, vil det være brukerens ansvar at de nødvendige forholdsregler blir tatt. Det er den enkelte mottakers plikt å sørge for at informasjon gitt i dette HMS-datablad blir lest og forstått av alle som bruker, behandler, avhender eller på noen måte kommer i kontakt med produktet. Dette produktet skal bare brukes til det formål det er beregnet for og i henhold til spesifiserte instruksjoner. Opplysningene gjelder kun for det materialet som er angitt her, og gjelder ikke i forbindelse med bruk av noe annet materiale eller i noen form for bearbeidelse. Opplysningene skal ikke anses som en garanti eller kvalitetsspesifikasjon.

--- SIKKERHETSDATABLAD i henhold til EU direktiv 67/548/EEC, 1999/45/EC og 453/2010 of 20 May 2010 ---